

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ ТА
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

«ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ І УПРАВЛІННІ»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 5

Одеса
2023

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Круглик В. О.¹, Гострик О. М.²

1 – студентка 4 курсу 49 гр., факультет економіки та управління підприємства,

2 – канд. екон. наук, професор, кафедра економічної кібернетики та інформаційних технологій
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Круглик В. О., Гострик О. М. Діджиталізація економіки в Україні та її вплив на підприємницьку діяльність. Стаття присвячена питанням розвитку діджиталізації національної економіки. Особлива увага приділена факторам, які впливають на розвиток діджиталізації в Україні. Висвітлено головні аспекти впливу цифровізації на розвиток підприємницької діяльності.

Ключові слова: діджитал-технології, національна економіка, підприємницька діяльність.

Kruglyk V., Hostryk A. Digitalization of the economy in Ukraine and its impact on entrepreneurial activity. The article is devoted to the development of digitalization of the national economy. Particular attention is paid to the factors influencing the development of digitalization in Ukraine. The main aspects of the impact of digitalization on the development of entrepreneurial activity are reflected.

Keywords: digital technology, national economy, entrepreneurial activity.

Круглик В. О., Гострик О. М. Діджиталізація економіки в Україні та її вплив на підприємницьку діяльність. Інформаційні технології в економіці і управлінні : зб. наук. студ. праць. Одеса : ОНЕУ, 2023. Вип. 5. С. 104–111.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Цифрова трансформація (діджиталізація) є значною рушійною силою в розвитку економічної діяльності країни, а також, в свою чергу, впливає і на розвиток конкурентних переваг та збільшення інноваційних процесів в підприємницькій діяльності. Завдяки розвитку діджитал-технологій створюється сприятливе конкурентне середовище для бізнесу, що позитивно впливає на економічне зростання держави.

За останні роки світ почав зазнавати глобальних змін, як у соціальному, так і у цифровому сенсі. Із початку пандемії COVID-19, був глобальний вплив на соціальне життя більшості людей, який призвів до свого роду

«інтернет-залежності» населення. Це однозначно внесло корективи в економічні процеси та цифрову трансформацію більшої частини країн світу, не оминувши і нашу державу.

Через такі раптові обставини значна кількість власників компаній була вимушена шукати нові рішення та робити своє підприємство більш гнучким до нових реалій. Тому для більшої конкурентоспроможності почалося впровадження діджиталізації значної кількості підприємницької діяльності. В сучасних умовах отримання максимального прибутку без використання діджитал-технологій майже неможливо.

Отже, на сучасному етапі розвитку країни, увага більшості компаній спрямована саме на діджиталізацію своєї діяльності, яка, в свою чергу, позитивно вплинула на конкурентоспроможність як на вітчизняному, так і міжнародному ринках. Помітний ефективний вплив цифровізації на розвиток компаній, що також поліпшує економічний стан країни.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Питання діджиталізації економіки держави та її впливу на розвиток підприємницької діяльності досить розповсюджені серед вітчизняних та зарубіжних вчених економічного сектора, серед яких: О. А. Миколок, В. М. Бобровник, М. І. Діба, В. Р. Сайко, С. В. Коробка, Г. Й. Лучко, К. М. Швєб та інші. У розглянутих роботах висвітлюється проблематика розвитку діджиталізації економіки та її стан в нашій країні, а також розглядається вплив діджиталізації економіки на підприємницьку діяльність.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Хоча на дану тематику було проведено значну кількість наукових досліджень, розробка діджитал-технологій не стоїть на одному місці. Тому, щоб «йти в ногу із часом» та залишатися конкурентоспроможними, потрібно завжди аналізувати та відстежувати нові тенденції в даній галузі.

Мета статті. Метою статті є: дослідження та виявлення рівня розвитку діджиталізації економіки в Україні; визначення факторів, які впливають на процеси діджиталізації; висвітлення головних аспектів впливу цифровізації на розвиток підприємницької діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «діджиталізація» походить від англійського слова «digitalization», що перекладається, як оцифрування. Тобто дослівно в перекладі «діджиталізація» – це процес перенесення інформації у цифрову форму, перетворення паперових книжок у електронні, фотографій у зображення на екрані [1, с. 138].

Завдяки діджитал-технологіям відкриваються все нові і нові можливості для прогресування вітчизняної економіки. Одним з прихильників даної думки є К. Швєб, який передбачає що в найближчому майбутньому можлива четверта промислова революція, яка припускає діджиталізацію значної частини виробництва, при цьому дані зміни внесуть монументальні корективи у світову економіку [2].

На разі спостерігається світовий тренд на діджиталізацію розвитку економіки та суспільства, так як складові елементи діджиталізації економіки можна зустріти у всіх сферах життєдіяльності суспільства (рис. 1).

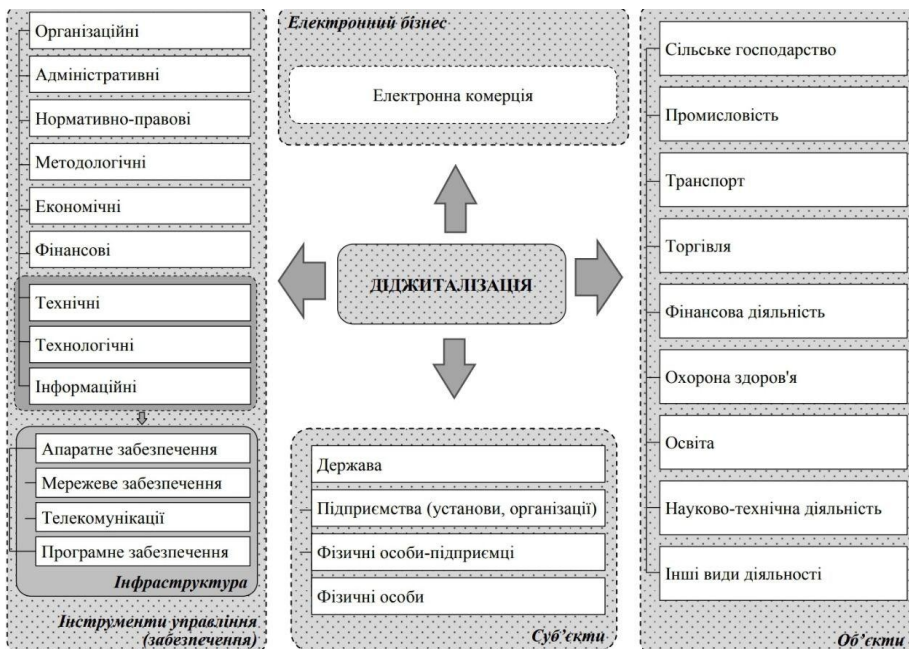

Рис. 1. Елементи діджиталізації економіки
Джерело: [3]

За даними, які наведено на рис. 1 можна зробити висновок, що діджиталізація посприяла розвитку:

- Банків. За допомогою діджиталізації були оцифровані банківські перекази, відпала потреба звертатися до робочого персоналу. Дана зміна лягла в основу формування фінансових ринків, вплинула на розвиток біткойна, криптовалют і блокчейнів, а також з'явилася можливість співпрацювати з різними партнерами у сфері розробок цифрових продуктів.
- Фінансових ринків. Перенесення капіталу в соціальні мережі та сайти.
- Ринків товарів та послуг. Як і фінансовий ринок, ринок послуг та товарів з високою швидкістю перенесення на сайти та у соцмережі.
- Виробництва. За допомогою використання сучасних систем автоматизації бізнесу виробничі процеси на підприємстві прискорюються. Один з яскравих прикладів – компанія Sinumerik Integrate, яка надає послуги з підключення мережових машин до ІТ-систем високого рівня. В свою чергу мережеві машини надають можливість моніторити виробничі процеси, які подаються у вигляді графічних графіків і таблиць.

Також слід виділити фактори, які впливають на рівень розвитку діджиталізації в Україні, і мають безпосередній вплив на позиції нашої держави у міжнародних індексах, по типу Глобального індексу інновацій (ГІІ):

- розробка нових товарів та послуг, які будуть сприяти утворенню на ринку здорової конкуренції;
- розробка інновацій, які утворюють новий попит у споживачів;
- поліпшення правової бази держави, розробка кращих умов підтримки для розробки інновацій [3, с. 188].

Головні напрями та цілі цифрового розвитку наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Цілі та напрями цифрового розвитку

Цілі діджиталізації	Напрями цифрового розвитку
Розвиток економіки	Подолання «цифрового розриву» завдяки розвитку цифрової інфраструктури
Поліпшення конкуренції у економічній сфері	Прогресування можливостей у сфері цифрових технологій
Розробка та впровадження нових технологій на підприємствах	Реалізація ідей «цифрового» робочого місця
Переваги та можливості цифрового світу доступні масам	Цифровізація в реальній економіці
Формування та реалізація людського капіталу, а також розвиток цифрової індустрії і цифрового підприємництва	Реалізація проєктів діджиталізації

Джерело: розроблено авторами на основі [4]

Отже, спираючись на дані, які наведені в табл. 1 можна зробити висновок, що діджиталізація економіки – є свого роду інноваційним процесом, який характеризується активним впровадженням інновацій та інноваційно-комунікаційних технологій у всі види економічної і, безпосередньо, у діяльність підприємств [4].

Для вимірювання потенціалу кожної країни існує достатня кількість різноманітних рейтингів та індексів. Одним із поширеніших індексів, який відображає потенціал інноваційної діяльності та її основні результати вважають Глобальний індекс інновацій (Global Innovation Index), що, по суті, виступає середнім значенням двох субіндексів (табл. 2).

За даними табл. 2 можна зробити висновок, що за останні роки в Україні не трапилось суттєвих змін в інноваційному середовищі, і навіть в 2021 р. порівняно з 2018 р. за Глобальним індексом Україна змістилася на шість позицій назад. Але все ж таки Україна має досить сильні позиції за такими показниками як: знання та результати наукового пошуку, розвиток людського капіталу та досліджень, креативність.

Рейтинг України за складовими ГІІ за період 2018-2021 рр.

Показники	Роки			
	2018	2019	2020	2021
Глобальний індекс інновацій	43	47	45	49
Інноваційний вклад (Innovation Input)	75	82	71	76
Заклади (Institutions)	107	96	93	91
Людський капітал і дослідження (Human capital & research)	43	51	39	44
Інфраструктура (Infrastructure)	89	97	94	94
Вишуканість ринку (Market sophistication)	89	90	99	88
Ділова витонченість (Business sophistication)	46	47	54	53
Інноваційний вихід (Innovation Output)	35	36	37	37
Результати знань і технологій (Knowledge & technology outputs)	27	28	25	33
Творчі результати (Creative outputs)	45	42	44	48

Джерело: розроблено авторами на основі [5]

Помітним інсайдером у сфері діджитал-технології Україна є і у порівнянні з Європейськими державами (рис. 2).

Рис. 2. Рейтинг України у групі «повільних інноваторів» в індексі ЄІТ-2020

Джерело: [6]

Про це свідчить індекс Європейське інноваційне табло (ЄІТ), в якому проводиться порівняльна оцінка сильних та слабких сторін інноваційних систем 27 держав-членів ЄС, а також до нього включають 10 сусідніх країн, серед яких є і Україна. В даному індексі виділяються основні блоки за якими вираховується позиція країни на світовій арені: повільний інноватор, помірний інноватор, сильний інноватор та інноваційний лідер (табл. 3).

Динаміка зміни індексів Європейського інноваційного табло
для України 2015–2020 роки

Основні блоки ЄІТ	Роки					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Людські ресурси	67,0	66,1	131,6	100,8	53,4	46,4
Привабливі дослідницькі системи	8	14,9	22,3	15,0	17,3	15,1
Інноваційне середовище / діджиталізація	-	-	5,5	6,0	169,6	97,5
Фінанси і підтримка інновацій	23,0	19,0	16,7	7,6	11,3	9,8
Витрати на інновації	46,0	46,8	44,8	52,9	45,1	34,8
Інноватори	0	15,7	16,0	15,6	20,2	22,6
Зв'язки	24,0	4,6	9,6	3,0	37,6	36,5
Інтелектуальна власність	29	23,6	13,4	13,1	20,9	22,4
Вплив на зайнятість	-	77,9	77,9	77,4	86,9	80,5
Вплив на експорт	44	33,1	32,8	34,7	35,1	35,3

Джерело: [5]

Аналіз даних, які наведені в табл. 3, вказують на зниження значень більшості показників, а саме таких як людські резерви, інноваційне середовище/оцифровування, підтримка інновацій та привабливі дослідницькі системи, за винятком пунктів – інноватори та інтелектуальна власність. Це зайвий раз підтверджує оцінку ЄІТ-2020, що Україна відноситься до кола країн «повільних інноваторів» з рівнем розвитку інновацій нижче 50% від середнього показника країн ЄС.

Серед чинників, які відіграють головну роль в такому послабленні розвитку цифрової трансформації нашої країни, виділяють такі:

- патентна діяльність;
- ефективність праці;
- результативність закладів вищої освіти до загальної кількості випускників закладів вищої освіти;
- виробництво з доданою вартістю або з технічними можливостями;
- інтенсивність розробок НДДК;
- зосередження дослідників, тобто кількість вчених на мільйон населення держави;
- впровадження значної кількості підприємств з передовими технологіями [5, с. 4].

Зниження фінансового інвестування на розвиток інноваційної діяльності з боку держави можна помітити і в статистиці Державної служби статистики (табл. 3).

Джерела фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств у відсотковому співвідношенні за період 2018–2020 рр.

У тому числі за рахунок	Роки					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Власних коштів підприємства	97,2	94,9	84,5	88,2	87,7	85,4
Коштів державного бюджету	0,4	0,8	2,5	5,2	3,9	1,9
Коштів інвесторів-нерезидентів	0,4	0,1	1,2	0,9	0,3	0,9
Коштів інших джерел	2,0	4,3	11,8	5,7	8,1	11,8

Джерело: розроблено авторами на основі [7]

Аналіз джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств за рахунок власних коштів підприємця показує, що в 2020 р. порівняно з 2015 р. цей показник помітно знизився. Але при цьому, спостерігається підвищення інвестування інноваційної діяльності з боку держави, у 2018 р. цей показник був максимальним, після чого він знизився на 3,3% (1,9).

Також до низького відсоткового показника можна віднести інвестування інноваційної діяльності підприємств з боку інвесторів-нерезидентів. Проте інвестування інноваційної діяльності підприємств за рахунок коштів інших джерел за період з 2015 по 2020 рр. зросло на 9,8%. Можна зазначити, що інвестування в інноваційну діяльність промислових підприємств в Україні знаходиться лише на початковому етапі.

Висновки з даного дослідження. За результатами дослідження з'ясовано, що на сьогодні спостерігається світовий тренд на діджиталізацію розвитку економіки та суспільства, який допомагає прискорити та полегшити економічні процеси. Конкурентоспроможність українського бізнесу в більшості залежить від рівня діджиталізації економіки. Але на сьогодні наша держава є новачком у сфері діджиталізації технологій, на що вказують такі показники, як: світові індекси та статистичні данні державного комітету статистики. Головними факторами низького рівня діджиталізації нашої країни є: нестача інвестиційних коштів; мала правова база для стимулювання до розвитку інновацій на підприємствах; низький рівень освіти кадрів; економічна криза тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коломієць Г. М. Цифрова економіка: контроверсійність змісту і впливу на господарський розвиток. *Бізнес Інформ*. 2017. № 7. С. 137–143. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2017-7_0-pages-137_143.pdf (дата звернення: 12.11.2022).

2. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution: what it means, how to respond / World Economic Forum : website. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-fourth-industrial-revolution-what-it-means-and-how-to-respond> (дата звернення: 12.11.2022).

3. Лапін А. В., Грінчук І. О., Оленюк Д. О. Діджиталізація економіки в Україні: сучасний стан та перспективи. *Ефективна економіка* : електронне наукове фахове видання. 2022. № 7. URL: <https://bit.ly/3Y8KTW9>. DOI: 10.32702/2307-2105.2022.7.22 (дата звернення: 12.11.2022).

4. Миколюк О. А., Бобровник В. М. Управління підприємством в умовах діджиталізації економіки. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 4. С. 142–146. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/09/vknu-es-2021-4-25.pdf>. DOI: 10.31891/2307-5740-2021-296-4-23 (дата звернення: 13.11.2022).

5. Крилов Д. В. Аналіз рейтингового оцінювання розвитку інноваційної діяльності в Україні. *Ефективна економіка* : електронне наукове фахове видання. 2022. № 5. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2022/10.pdf. DOI: 10.32702/2307-2105-2022.5.8 (дата звернення: 13.11.2022).

6. European Innovation Scoreboard. Publications Office of the European Union. 2020. URL: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/42981> (дата звернення: 16.11.2022).

7. Державний комітет статистики України : сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 16.11.2022).

8. Островський П. І., Гострик О. М., Добрунік Т. П., Радова О. В. Моделювання економічних процесів : навч. посіб. Одеса : ОНЕУ, 2012. 132 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2645> (дата звернення: 15.11.2022.).

9. Гудзь О. Є. Цифрова економіка: зміна цінностей та орієнтирів управління підприємствами. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 2 (24). С. 4–12. URL: <http://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/1878> (дата звернення: 14.11.2022).

10. Forecasting the consumer price index using time series models / V. Shinkarenko, A. Hostryk, L. Shynkarenko, L. Dolinskyi. SHS Web Conf. Vol. 107, 2021. EDP Science. *9th International Conference on Monitoring, Modeling & Management of Emergent Economy (M3E2 2021)*. Art. 10002, 6p. Section. Monitoring, Modeling, Forecasting and Preemption of Crisis in Socio-economic Systems. DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110710002> (дата звернення: 14.11.2022).